

Opa-oorlog

n verhoal ien t Grunnegers deur Bé Kuipers

n Joarofwat leden zat ik ien traain van Stad noar Winzum. Tegen mie over zat n man op leeftied mit n leren aktetas noast hom op baank. Zien aine haand laag op glinzende sloeting, of der n schat ien zat dij e bewoakte. Ol man zaag der nog goud oet ien zien nette, donkere pak. Zien dikke grieze hoar was netjes kamd mit n schaiden opziet. Hai haar n dikke zwaarde bril op mit staarke glazen, dij e aingaal mit middelvinger tegen neusworrel omhoog drukte. n Emeritusdomie? n Old-leroar? Of n gewezen ambtenoar?

t Was n mooie noamirreg ien t veurjoar. Ain van eerste mooie doagen. Zun scheen ien n helder blaauwe lucht. Gras was frisgruin en t waren apmoal vogels dij aan t nuzzeln en brouden waren. Ien slootswalen stonden al weer pinksterblommen en hier en doar laipen koien ien t laand.

"Mooi gezicht hè?", zee de man tegen mie over ienains.

Ik schrok n beetje, was haildaal ien gedachten, keek noar boeten. Ien traain ben ik nait zo'n proader. Mor ol man haar zeker zin aan n proatje. Nah vot, ik was ook wel nijsgiereg noar wat veur n man dit was.

Ik nikkopte en wees op zien aktetas. "Ie hebben nog n affeer?"

"Och, ik droag wel ais wat Grunneger stukjes veur over vrouger", zee e. "Dat komt, sinds mien vraauw n joar of wat overleden is, mout ik mie alenneg redden. Dat gait oardeg schier heur, doar nait van. Ik heb t allerdeegs drok op mien menaai. Mor je blieven toch allain he? En din zuik je wat diverdoatsie."

Hai keek mie monter aan deur zien dikke brilleglazen. "En din heb ik ainmoal ien week soos op wònsdagmiddag. Doar droag ik din mien Grunneger stukjes wel ais veur. Olderwetse taimkes oet vrouger tieden. t Stelt nait veul veur, mor ik heb wat oaventuur. En ale zodderdoagen goa ik ook nog smiddags noar t kafé om te kloaverjazzen mit mien pazzipanten. t Is der din hail gezellig as voetbaljonges der tegen t leste ook binnen. 'Opa-oorlog' nuimen ze mie doar. En din krieg ik mie n poar borreltjes."

Ik schatte hom op n joar of tachtteg, meschain nog wel older, mor ik duurfde t nait recht te vrogen. Zien hazzens waren nog nait sleets, vernam ik wel.

"Opa-oorlog...?" vroug ik noa n zetje. "Ploagen ze joe doar mit?" Ik haar dat wel ais eerder zain. Dat ze n olle man wat nitjen en negern ten veurdaile van heurzulf. Krougenlol, n haile groep tegen ain, doar kin ik nait best over. Mor van ander kant, hai kon der ook ja wegblieven.

"Och, ik heb t nog wel ais over oorlog, mainen minsen. En meschain is dat ook wel zo, joa" Hai trok wat mit scholders en keek n zetje te t roam oet. t Leek wel of e zien verhoal, dat nou vervast kommen zol, aan t opschudden was.

"Ien oorlogstied was ik al as jongkerel bie gemaintehoes aan t waark, op sikterie."

Ik onderbrook hom doalek: "Ie waren dou gewoon ien dainst van bezetter, van Duutsen?" Dat heb ik nooit goud begrepen. Dat minsen ien oorlog gewoon deurgingen mit woar ze aan bezeg waren. Of der niks te doun was. Mor ik heb makkelk proaten, ik bin van nòa oorlog.

"Dat was nait aans. Allenneg börgmeester was n NSB-er. En t waark mos der toch om deurgoan ja. Ik mos dou destieds ale bonkoarten oetgeven, as hoofd distributie."

"O, din kon ie der mooi wat van achterover drukken zeker, veur onderzoekers." Ik denk ien mien ainvoud nog wel ais dat t ien oorlogstied apmoal verzetstrieders en saboteurs waren.

"Dat denken minsen voak, mor ik haar altied n plietsie bie mie. Ale oavends mos ales teld worden, veur koarten weer ien brandkaast gingen. En o wai, as der wat miste... Nee, meneer, ik kon haildaal niks oethoalen, aans din swoide der wat veur mie. Ainmoal heb ik vrezelk ien de rats zeten, dou der soavends toch bonkoarten vot waren." Hai ging der ais goud veur zitten en verzette zien aktetas noar aander kaant.

"Ach, hou gait dat... Ale oavonds boudel tellen en ien brandkaast doun en ale mörgens vanijs der weer oet. Mit n plietsieambtenoar der bie. Zien aandacht verslapt bie zo'n doagelkse routine op n duur netuurlek. Dat, op n mörgen dou ik koarten oet brandkaast hoald haar, mout der ain stiekem wat bie weg pakt hebben. Van soavends was der wat vot. Ik haar der niks van vernomen, mor ik mos aanderdoags wel bie börgmeester kommen. "Woar binnen dij bonkoarten, Van Delden", zee e. Ik wis mit gain meugelkhaid waar ze waren, en haildaal nait wel of t doan haar. Mor börgmeester was onverbiddelek. "As ie t nait zeggen willen Van Delden", zee e, "din mout ik joe noar t Scholtenhoes ien Stad brengen loaten". Zo heb ik doar haile mirreg bie börgmeester op zien koamer zeten, en ik begunde hom al meer te kniepen. Börgmeester haar al n auto besteld en as dij veurrieden kwam, mos ik mit noar Stad tou. En t Scholtenhoes ston der om bekend, dat ze doar nait al te zachtzinneg omgingen mit saboteurs. Swait ston mie veur kop.

Oetaindelk wer der nog net op tied beld deur n ambtenoar, dat ze haren bonkoarten weervonden, achter n kaast. Ik huifde nait noar Stad tou, n haile opluchten veur mie vanzulf. Mor ze keken mie der aal op aan. Ik zol koarten mit opzet achter kaast valen loaten hebben, om ze loader mit te nemen. Mor dat heb ik hailemoal nait doan! Ik zol wel oppazen, as t bie gemainte al nait goud gait, waar den wel? Zeker ien oorlogstied. Din zol t ja n rommelpot worden. Ja meneer, zo kin je der morzo bie lapt worden deur joen aigen collegos!

Traain ree stoatsion van Winzum op en wie staptten oet. Hai ging ien t wachthokje zitten om op zien aansloetende bus te wachten. Omdat t zulk mooi weer was en ik t wel aan tied haar, ging ik nog even bie hom op bankje zitten. Ik vuilde dat ter nog wat kwam. Dat 'opa-oorlog' sloug nait op dat bonkoartenverhaal.

Hai keek op zien hallozie. "Bus is der nog nait", zee e overbodeg.

En votdoalek pakte hai droad weer op: "Der is dou bie ons ook n moal n Engelse bommenwaarper omdeel kommen. t Vlaigtuug laag ien polder, vlak bie n boerderij en ik mos der van gemainte hèn om te kieken hou of t ter bie ston. n Plietsieman ging mit mie mit. Ik wil joe vertellen, dat zulkswat vrezelk is om aan te zain. Van de zes man waren der vaaier doalek al dood. Twij leefden nog, wel wat lebaït mor ze konden nog lopen. Mor dij dooien... Hüh!" Hai schudde hom der van.

"Mor dij baaide leventegen, wat mos we doar mit? Nou was dij plietsie n goie, dat wie onnaairden mit ons baaiden dat wie heur zo gaauw meugelk bie n onderzoekadres brengen mozzen. Wie hebben ze mitnomen over n poadje deur t laand. Mor haalfweg laipen wie n stel Duutse soldoaten ien aarms. Ien dat vlakke, open laand kon we ja ook gain kaant op. Woar of wie hèn wollen mit dij Engelsen, vrougen ze. Ja, en wat mout je din? Ik heb mor zegd dat we ze net noar heur tou brengen wollen. En mit plietsieman der bie loofden ze ons ook nog. Dat, doar bin we dou hail goud mit wegkommen."

"En hou is t mit dij Engelsen òflopen?", wol ik waiten.

Hai poeste swaar. "Dij hebben Duutsers mitnomen vanzulf. Ik heb ter nooit wat weer van

heurd." OI man ging wat veurover zitten, dee zien bril òf en vreef hom veur kop en over ogen. "Ja dij Engelse piloten..." hai stoekte even, "...dij krieg ik nog geregeld bie mie op bèr."

Mor even loader hernam e hom weer: "Vanmiddag bin ik noar t Gemaintearchief west ien Stad. Ik wol waiten of der nog wat te vienden was over dat vlaigtuug en dij Engelse piloten. Mor t is doar haildaal veraanderd. n Splinternij gebaauw en t gait doar apmoal mit computers, dat ik kon der niks mit worden. Ons aigen gemaintearchief heb ik ook haildaal deursnuusterd, en dat buro ien Amsterdam... hou hait dat ook weer?"

"t NIOD, Nederlands Instituut veur Oologsdocumentoatsie", zee ik wat schoulmeesterachteg. Hai nikte voag en keek n zetje veur hom oet, ien gedachten.

Dou pakte hai zien aktetas en klopte der op. "Hier meneer..., hier zit mien aigen archief ien. Ik heb ales over oorlog bewoerd: foto's, kraandeknipsels, koarten en al zuks wat. Mor ik heb der feidelk niks meer aan. Dij Engelse piloten kin ik ja naargens weer vienden. Wat mout ik der mit? Aander minsen interesseert t nait. t Is ja ook al zo laank leden. "Hol der toch over op, opa-oorlog", zeggen ze tegen mie. En din geven ze mie mor gaauw n borreltje. Dat, ik kom sums mit n flinke snee ien t hoar te kroug oet."

Hai schoot ienains ientèn. "Doar komt mien bus aan. t Beste meneer...", zee e hoasteg, voamde noar bus tou en stapte ien. "Nog n goie raais verder", raip ik hom achternoa. Bus ree doalek weer vot en ik wuifde nog even tegen hom achter t glaas, dou bus bie mie langs draaide. Hai keek strak veur hom oet en heurde of zaag mie nait meer. Zien tas haar e op knijen en voesten der omtou klemd.